

Jitka SKOŘEPOVÁ, *Maxmilián z Trauttmansdorffu – přímluvce a patron. Zakotvení nejvyšších zemských úředníků Království českého první poloviny 17. století v síti sociálních vztahů*, České Budějovice 2008, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 108 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Výzkum komunikačních sítí a sociálních vazeb urozených osob předmoderní doby patří zejména v posledním desetiletí ke klíčovým tématům evropské i domácí historiografie. Je proto chvályhodé, že si kolegyně Jitka Skořepová zvolila za téma své diplomové práce rekonstrukci sociální sítě vztahů, která se v první polovině 17. století utvořila kolem nejvyššího hofmistra císaře Maxmiliána z Trauttmansdorffu. K jejímu zpracování přistoupila se znalostí odborné literatury a prostudovala základní práce vážící se přímo k tématu. Své pojednání vystavěla především na širokém výzkumu osobní korepondence Maxmiliána z Trauttmansdorffu s vybranými šlechtici uložené ve Státním oblastním archivu Plzeň, pracoviště Klášter a Státním oblastním archivu Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec. V Národním archivu Praha, Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien a Österreichische Nationalbibliothek Wien studovala rozličné evidenční a normativní prameny, jež se vázaly k činnosti zmoňovaného šlechtice u císařského dvora ve Vídni či k panství Horšovský Týn.

Diplomovou práci Jitky Skořepové lze rozdělit do šesti vnitřně propojených částí. V prvních dvou kompilačně pojatých kapitolách se věnuje interpretačním možnostem a textové analýze korespondence Maxmiliána z Trauttmansdorffu, politickému a právnímu vývoji zemí Koruny české v raném novověku. Ve třetím oddíle se zabývá inkolátem Maxmiliána z Trauttmansdorffu v Království českém a reflexí „cizince“ v očích šlechty českých zemí. V další kapitole, která je podle mého názoru těžištěm diplomové práce, se pokouší rozkrýt síť sociálních vazeb Maxmiliána z Trauttmansdorffu. Zcela stranou pozornosti nechává kvantitativní zachycení utvořených vazeb a soustřeďuje se na analýzu intenzity vztahu tohoto vlivného dvorského úředníka k Jaroslavu Bořitovi z Martinic, Vilému Slavatovi z Chlumu a Košumberku a Adamu mladšímu z Valdštejna a poznání obsahové náplně vzájemné korespondence. Prolnutím sociologizujících a historickoantropologických přístupů se snaží poznat myšlení, chování a hodnotový žebříček těchto šlechticů. Pro všechny tři urozence představovala výměna dopisů s Maxmiliánem z Trauttmansdorffu důležitý kanál k prosazování vlastních mocenských zájmů v bezprostředním okolí císaře. Vzájemná interakce probíhala na několika neformálních úrovních. V rovině pokrevního i nepokrevního

příbuzenství, nebo v zájmově utvořených skupinách, jež vnitřně spojovala pouta vzájemné prospěšnosti. Těmto formám kontaktu odpovídá v současném vědeckém diskurzu kategorie patronátu a „dobrého přátelství.“

Dílní připomínky k práci se týkají především klíčových pojmů hojně užívaných autorkou předloženého pojednání. Označení „šlechta z českých zemí“ pro pobělohorské období považuje v současné české historiografii za neudržitelné a nevhodné, neboť je nanejvýš obtížné určit kritéria, podle kterých by se dalo složení této skupiny urozených osob určit. Sama si pod tímto slovním spojením představuje pouze „*představitel starých českých panských rodů, kteří se po Bílé hoře snažili přizpůsobit novým podmínkám.*“ Jmenovitě mezi ně zahrnuje především Slavaty, Martinice, Lobkovice, Kolovraty-Libštejnské a Valdštejny (s. 7). Chtěl bych však upozornit na jinou běžně užívanou definici, jež pod pojmem „šlechta z českých zemí“ chápe skupinu urozených osob, která získala na území Čech, Moravy či Slezska inkolát, vlastnila zde alespoň část pozemkového majetku a svoji identitu tak zakládala na zemské příslušnosti. Stejně tak nikde blíže nevysvětluje, co míní pod označením dvorská šlechta, jež v diplomové práci hojně používá, zda se tato skupina osob nějakým způsobem odlišovala od zbytku urozené raně novověké společnosti. Jiný závažný problém představuje nepřesné vyjadřování, které v některých případech znesnadňuje úplné pochopení výkladu. V pasážích o kariérním postupu Jaroslava Bořity z Martinic, Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberku, Adama mladšího z Valdštejna a jejich potomků totiž často nelze jednoznačně určit, zda hovoří o úřadech císařského dvora či o zemských úřadech Království českého (zejména s. 34, 36).

Avšak i některé další vývody Jitky Skořepové by si zasloužily větší pozornost. Tvrzení, že „*čest znamenala pro raně novověkého člověka klíčovou životní kategorií. Při její ztrátě se jedinec snadno ocitl na okraji společnosti, čímž byl prakticky sociálně mrtev ...*“ (s. 43) je velmi nadnesené a je třeba ho mírnit. Zde je vidět velký vliv práce Richarda van Dülmena, kterého autorka zmiňuje v poznámkovém aparátě, o bezectných lidech – katech, děvkách, mlynářích – v raném novověku. Ti podle německého historika patřili k marginálním vrstvám předmoderní společnosti. Ovšem v případě pošpinění cti šlechtice nelze v žádném případě tvrdit, že by se urozená osoba dostala až na okraj raně novověké společnosti. Samozřejmě, že bylo poskvrněno její dobré jméno, ovšem nikdy nemohla klesnout na úroveň nejnižších sociálních vrstev. Stále šlo o šlechtice; z toho důvodu se mohl ocitnout pouze na okraji urozené raně novověké společnosti. Zde bych proto spíše než na práci Richarda van Dülmena odkázal na studie Martina Dingese, jenž se ve svých výzkumech zaměřil vedle venkovského prostředí především na vnímání cti očima měšťanů a šlechty. Také nejednotná

grafická úprava poznámkového aparátu by si zasloužila větší pečlivost. Práce Jitky Skořepové rovněž zbytečně oplývá množstvím cizích slov, která znesnadňují úplné pochopení výkladu. Proto bych doporučoval je v naprosté většině případů nahradit vhodnějšími českými termíny. Navíc v některých případech jsou tyto výrazy použity chybně (restrukturace x restrukturalizace s. 54). Dalším prohřeškem je nejednotná volba slovesného času, nejednotné citační zásady literatury a rozkolísané psaní číslovek.

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autorku předloženého pojednání. Až na pár prohřešků v rozsáhlém a analyticky pojatém vědeckém aparátu napsala Jitka Skořepová svou diplomovou práci svěžím jazykem, jenž se vyznačuje přesnou větnou skladbou a shoduje se s pravopisnou normou současného českého jazyka. Rozprava přináší množství nových vědeckých poznatků o utváření sociálních sítí vztahů kolem vlivných hodnostářů císařského dvora v první polovině 17. století. Proto diplomovou práci Jitky Skořepové doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.

Jaroměřice nad Rokytnou 20. 8. 2008